วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ
ปีที่ 9 ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม 2569 น. 255-268.

บทความวิจัย

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชน ในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

BUDDHADAMMA INTEGRATION FOR PRAMOTING YOUTH'S POLITICAL AWAKENNING AT BANGKHONTEE DISTIRICT IN SAMUT SONGKRAM PROVINCE

ปริญญาภรณ์ นิลวิเวก[1*], สุมาลี บุญเรือง[1], สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล[2]
Prarinyaporn Ninwiwek[1*], Sumalee Boonrueang[1], Sawat Jiratthitikan[2]
*Corresponding Author E-mail: nprarinyaporn19@gmail.com
Received August 2, 2026; Revised September 28, 2026; Accepted October 7, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชน 2. เปรียบเทียบการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชน และ 3. นำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชน ในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ระเบียบวิจัยเป็นแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.944 เก็บข้อมูลจากเยาวชนในอำเภอบางคนที จำนวน 395 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (T-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F- test) และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิค วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.68, S.D.=0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เยาวชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมืองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3. การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ช่วยให้เยาวชนสนใจ ติดตาม และวิเคราะห์ข้อมูลทางการเมืองอย่างมีเหตุผล ส่งผลต่อการ

[1] คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
[1] Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
[2] กระทรวงยุติธรรม
[2] Ministry of Justice

ตื่นตัวทางการเมืองทั้งด้านความเชื่อมั่นในประชาธิปไตย การยอมรับความแตกต่าง การมีส่วนร่วม การเคารพกติกา และการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์
คำสำคัญ: การตื่นตัวทางการเมือง; เยาวชน; หลักอิทธิบาท 4

Abstract

Objectives of this research paper were: 1. To study the level of political awakening of young people. 2. To compare the political awakening of youth by classifying them according to personal factors, and 3. To present Buddhadhamma integration for promoting political awakening of youth, conducted by the mixed methods research. The quantitative research used a questionnaire with a confidence of 0.944 to support quantitative data from the samples of 395 people analyzed the data by determining the frequency, percentage, mean, and standard deviation, hypothesis test by T-test and F-test. The qualitative research using in- depth interviewing 10 key informants, analyzed by descriptive content interpretation

The results showed that: 1. The level of political alertness of young people. In some districts in Samut Songkhram Province, according to the principle of It was found that the overall level was very high ($\overline{X}$=3.68, S.D.=0.54). When examining each aspect, it was found that all aspects were at a high level. 2. The results of the comparison of the political awakening of youth in Bangkhontee District in Samut Songkhram Province classified by personal factors showed that youth with different genders, ages, education levels, occupations, and incomes did not have different opinions on political awakening at the statistically significant level of 0.05, rejecting the set hypothesis. and 3. The integration of Iddhipada namely Chanda, Viriya, Citta, and Vimamsa, helped young people to be interested in, follow, and analyze political information rationally, affecting political awakening in terms of confidence in democracy, diversity acceptance, participation, respect for rules, and creative expression
Keywords: Political Awakening; Youth; Iddhipada 4

บทนำ

การตื่นตัวทางการเมืองถือเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ติดตามสถานการณ์บ้านเมืองอย่างต่อเนื่อง และเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่เหมาะสมกับบทบาทของตน กระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นผ่านการกล่อมเกลาทางการเมืองโดยสถาบันครอบครัว สถานศึกษา กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน และสถาบันทางการเมือง ซึ่งร่วมกันหล่อหลอมความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลตั้งแต่วัยเยาว์ เยาวชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทิศทางการพัฒนาประชาธิปไตยในอนาคต เพราะเป็นกลุ่มที่เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กล้าแสดงความคิดเห็น และสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้หลายช่องทาง ทั้งการใช้สิทธิเลือกตั้ง การติดตามตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ และการสื่อสารประเด็นสาธารณะผ่านสื่อออนไลน์ ทั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนไทยยังคงมีความซับซ้อน และแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลจากสถาบันครอบครัว สถานศึกษา กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชนที่เข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในยุคดิจิทัล (ณฐมน หมวกฉิม, 2564)

การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจำนวนมากมิได้หมายความว่าเยาวชนจะสามารถประเมินข้อมูล และแสดงออกทางการเมืองได้อย่างเหมาะสมเสมอไป เยาวชนบางส่วนยังขาดทักษะการตรวจสอบข้อมูล การรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และการใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจทางการเมือง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบทอย่างอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเยาวชนได้รับอิทธิพลทั้งจากสื่อสมัยใหม่ และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว วัด โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และชุมชนไปพร้อมกัน สภาพเช่นนี้ทำให้ระดับความสนใจ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในพื้นที่มีความไม่สม่ำเสมอ และยังไม่ปรากฏแนวทางที่ชัดเจนในการส่งเสริมให้เยาวชนตื่นตัวทางการเมืองอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่ากลุ่มเพื่อน ชุมชน สถานศึกษา และสื่อมวลชนส่งผลต่อความสนใจ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (พระณัฐวุฒิ พันทะลี และคณะ, 2568) จึงเป็นประเด็นปัญหาที่ควรได้รับการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อพัฒนาเยาวชนให้สามารถรับรู้ คิดวิเคราะห์ และมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเคารพสิทธิของผู้อื่นและกติกาประชาธิปไตย

ด้วยเหตุนี้ การวิจัยครั้งนี้จึงเลือกใช้แนวคิดการตื่นตัวทางการเมืองซึ่งครอบคลุมความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย การยอมรับความแตกต่างทางความคิด การเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมือง การเคารพกฎกติกา และการติดตามกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง มาบูรณาการร่วมกับหลักอิทธิบาท 4 (อภิ.วิ. 35/431/342) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) อันได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนเกิดความสนใจ มีความเพียร เอาใจใส่ และคิดไตร่ตรองข้อมูลทางการเมืองอย่างมีเหตุผล แนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมในลักษณะนี้ได้รับการยืนยันจากงานวิจัยในพื้นที่อื่นว่าสามารถส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ และการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนได้

อย่างเป็นรูปธรรม โดยพบว่าปัจจัยด้านภูมิลำเนา สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว และอิทธิพลทางการเมืองในพื้นที่ล้วนมีผลต่อระดับการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญ (อนุชา พละกุล และคณะ, 2565) ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ร่วมกับบริบทเฉพาะของพื้นที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเยาวชนในสังคมไทย

จากสภาพปัญหาและแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่าอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นพื้นที่ที่ยังคงมีความใกล้ชิดระหว่างวัด โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน อันเป็นฐานสำคัญในการหล่อหลอมความคิดของเยาวชน จึงเป็นบริบทที่เอื้อต่อการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองได้อย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ การศึกษาในเชิงพื้นที่เช่นนี้จึงมิได้เป็นเพียงการสำรวจสภาพปัญหา หากแต่เป็นการสร้างองค์ความรู้ที่จำเพาะเจาะจงกับบริบท สอดคล้องกับข้อเสนอจากงานวิจัยในพื้นที่อื่นที่ชี้ว่าการพัฒนาองค์ความรู้เฉพาะพื้นที่มีความจำเป็นต่อการส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองอย่างยั่งยืน และควรขยายผลสู่พื้นที่อื่นต่อไป (สุภาวดี ทองเรืองรักษ์ และคณะ, 2567) ผลของการบูรณาการหลักพุทธธรรมในครั้งนี้จึงอาจเป็นประโยชน์ไม่เพียงต่อพื้นที่ศึกษา แต่ยังเป็นต้นแบบให้วัด สถานศึกษา ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปประยุกต์ใช้เพื่อบ่มเพาะเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่รู้เท่าทันข้อมูล เคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์สืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนทีจังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อเปรียบเทียบการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชน ในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อนำข้อมูลทั้งสองส่วนมาประกอบการอธิบายการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ เยาวชนอายุ 18-25 ปี ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและอาศัยอยู่ในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 31,045 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 จำนวน 395 คน และใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรในพื้นที่ 13 ตำบล

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 รูปหรือคน ประกอบด้วย นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา 3 รูป นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ 2 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลและกำนัน 2 คน และผู้นำเยาวชน 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 4 ตอน คือ ข้อมูลส่วนบุคคล หลักอิทธิบาท 4 การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชน 7 ด้าน และคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ แบบสอบถามความคิดเห็นมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับเยาวชนในอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 30 คน และตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (สิน พันธุ์พินิจ, 2547) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.944

3.2 เครื่องมือเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ และประเด็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชน แบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบด้านเนื้อหา โครงสร้างคำถาม และภาษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยขอหนังสือจากหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต ถึงนายอำเภอบางคนที เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล จากนั้นแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 ชุด ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนจำนวน 395 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบ ลงรหัส และบันทึกในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยขอหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และนัดหมายวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนด พร้อมจดบันทึก และ

บันทึกเสียงโดยได้รับอนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลมาถอดความและจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติพรรณนาที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ 5 ระดับของเบสท์ (Best, J. W., 1981) การทดสอบสมมติฐานใช้การทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างอิสระ (Independent Samples t-test) สำหรับเปรียบเทียบตัวแปรที่แบ่งเป็น 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) สำหรับตัวแปรที่แบ่งเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

5.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์โดยถอดความจากการสัมภาษณ์ จำแนกข้อมูลตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการพิจารณาบริบทของข้อมูล จากนั้นสังเคราะห์ข้อค้นพบและนำเสนอในรูปแบบความเรียงเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม

	การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย	3.61	1.09	มาก
2.	ด้านการยอมรับความแตกต่างทางความคิดของบุคคลอื่น	3.62	1.13	มาก
3.	ด้านการยอมรับความสามารถของบุคคลอื่น	3.98	0.89	มาก
4.	ด้านการเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.57	1.08	มาก
5.	ด้านการเคารพกฎ กติกา และระเบียบที่เป็นประชาธิปไตย	3.68	1.15	มาก
6.	ด้านความสนใจกิจกรรมทางการเมืองการปกครองอย่างต่อเนื่อง	3.66	0.96	มาก
7	ด้านการแสดงออกเชิงวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์	3.60	0.93	มาก
	รวม	**3.68**	**0.54**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า เยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีระดับการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.68, S.D.=0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการยอมรับความสามารถของบุคคลอื่น ($\overline{X}$=3.98, S.D.=0.89) รองลงมาคือ ด้านการเคารพกฎกติกาและระเบียบที่เป็นประชาธิปไตย ($\overline{X}$=3.68, S.D.=1.15) ด้านความสนใจกิจกรรมทางการเมืองการปกครองอย่างต่อเนื่อง ($\overline{X}$=3.66, S.D.=0.96) ด้านการยอมรับความแตกต่างทางความคิดเห็นของบุคคลอื่น ($\overline{X}$=3.62, S.D.=1.13) ด้านความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย ($\overline{X}$=3.61, S.D.=1.09) ด้านการแสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ ($\overline{X}$=3.60, S.D.=0.93) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ($\overline{X}$=3.57, S.D.=1.08) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติของเยาวชนต่อการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่	t/F	Sig.	ผลการศึกษา	
			ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 1 เยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมือง แตกต่างกัน	0.170	0.844		✓
สมมติฐานที่ 2 เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมือง แตกต่างกัน	0.573	0.633		✓
สมมติฐานที่ 3 เยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมือง แตกต่างกัน	1.182	0.316		✓
สมมติฐานที่ 4 เยาวชนที่มีอาชีพต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมือง แตกต่างกัน	0.568	0.686		✓
สมมติฐานที่ 5 เยาวชนที่มีรายได้ต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมือง แตกต่างกัน	0.458	0.712		✓

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบระดับการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สรุปได้ว่าเยาวชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีการตื่นตัวทางการเมืองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า หลักอิทธิบาท 4 เป็นเหลักธรรมที่แยกส่วนจากการเมือง โดยทำหน้าที่เป็นกลไกภายในที่ค่อย ๆ หล่อหลอมให้เยาวชนก้าวเข้าสู่ความตื่นตัวทางการเมืองในแต่ละด้านอย่างเป็นลำดับ เริ่มจากฉันทะที่ทำให้เยาวชนมองเห็นว่าการเมืองเกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิต ชุมชน และอนาคตของตนเอง จนนำไปสู่ความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และการตรวจสอบอำนาจรัฐ แม้ความเชื่อมั่นดังกล่าวจะยังผันแปรไปตามการรับรู้เรื่องความเป็นธรรม และความโปร่งใสในสังคมก็ตาม เมื่อมีฉันทะเป็นจุดตั้งต้นแล้ว วิริยะจึงเข้ามาเสริมให้เยาวชนมีความเพียรในการติดตามข้อมูลและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับมิติด้านการเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ต้องอาศัยความสม่ำเสมอมากกว่าความสนใจเพียงชั่วครั้งชั่วคราว ขณะเดียวกันจิตตะที่ทำให้เยาวชนเอาใจใส่สถานการณ์บ้านเมือง ปัญหาความเหลื่อมล้ำ และผลกระทบจากนโยบายรัฐ โดยได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัว สถานศึกษา กลุ่มเพื่อน และชุมชน ก็เป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนเปิดใจยอมรับความแตกต่างทางความคิด และเรียนรู้ที่จะเคารพกฎกติกาของสังคมควบคู่ไปกับการรู้จักสิทธิ และหน้าที่ของตนเอง และในท้ายที่สุด วิมังสาซึ่งเป็นหลักแห่งการคิดไตร่ตรองด้วยเหตุผลก็เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เยาวชนสามารถประเมินความสามารถของบุคคลอื่นจากผลงาน ความซื่อสัตย์ และประโยชน์ส่วนรวม รู้เท่าทันสื่อ ตรวจสอบข้อมูลก่อนเผยแพร่ และแสดงออกเชิงวิพากษ์วิจารณ์ผ่านพื้นที่สาธารณะและสื่อออนไลน์ได้อย่างสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบ ดังนั้น การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 เข้ากับการตื่นตัวทางการเมืองทั้ง 7 ด้านในลักษณะนี้ จึงไม่ใช่แค่การนำหลักธรรมมาประกบคู่กับตัวแปรทางการเมืองอย่างผิวเผิน หากแต่เป็นการชี้ให้เห็นว่า คุณธรรมภายในจิตใจของเยาวชนสามารถเป็นพลังขับเคลื่อน ให้เกิดพฤติกรรมทางการเมืองที่มีคุณภาพได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ที่อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.68) ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่เยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อดิจิทัลได้อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการรับรู้ถึงสิทธิ เสรีภาพ และผลกระทบของนโยบายรัฐที่มีต่อตนเอง ซึ่งการรับรู้นี้เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่นำไปสู่การตื่นตัวทางการเมืองในด้านต่าง ๆ โดยหลักอิทธิบาท 4 ทำหน้าที่เป็นกรอบบูรณาการที่ช่วยให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารพัฒนาไปสู่การปฏิบัติที่มีคุณภาพ กล่าวคือ ฉันทะ ช่วยให้เยาวชนสนใจติดตามนโยบายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของพื้นที่ วิริยะ และจิตตะ ช่วยให้ติดตามสถานการณ์บ้านเมืองอย่างต่อเนื่อง และเอาใจใส่ ส่วนวิมังสาช่วยให้คิดวิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูลก่อนตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุมาลี บุญเรือง (2564)

ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการตื่นตัวทางการเมืองตามหลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเกิดจากการปลูกจิตสำนึกให้มีสติปัญญาพิจารณาคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างโปร่งใส และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของอนุภูมิ โซวเกษม และวัชรินทร์ ชาญศิลป์ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของสื่อทางสังคมในการสร้างการตื่นรู้ทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้นักเรียนเกิดการรับรู้ทางการเมืองได้อย่างรวดเร็ว และมีอิทธิพลโดยตรงต่อทัศนคติ และพฤติกรรมทางการเมืองของผู้รับสาร แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อดิจิทัลเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ หากแต่จำเป็นต้องอาศัยคุณธรรมตามหลักอิทธิบาท 4 มากำกับ เพื่อให้เยาวชนสามารถแปลงการรับรู้ดังกล่าวให้กลายเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีทั้งความต่อเนื่อง และความรอบคอบอย่างแท้จริง

2. ผลการเปรียบเทียบการตื่นตัวทางการเมืองในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เยาวชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีระดับการตื่นตัวทางการเมืองไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากเยาวชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างรวดเร็ว และใกล้เคียงกัน รวมทั้งเติบโตในบริบททางสังคมและเจเนอเรชันที่คล้ายคลึงกัน การรับรู้ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผลการวิจัยด้านเพศและอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปภังกร ปภงฺกโร (ไกรหาญ) (2568) เรื่อง การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม พบว่า เยาวชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ด้านระดับการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาชาตรี ชาครชโย (2564) เรื่อง การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองโดยรวมไม่แตกต่างกัน ด้านอาชีพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณฐมน หมวกฉิม (2564) เรื่อง การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย พบว่า สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ และค่านิยมของเยาวชนในการรวมกลุ่มและแสดงความคิดเห็นทางการเมือง สะท้อนให้เห็นว่าการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อดิจิทัล และบริบทของเจเนอเรชันมีอิทธิพลต่อการตื่นตัวทางการเมืองมากกว่าความแตกต่างด้านอาชีพ ด้านรายได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเอกรินทร์ ธมฺมรํสี และคณะ (2566) เรื่อง “การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา” พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการตื่นตัวทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ดังนั้น ผลการวิจัยจึงสะท้อนว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่ได้ส่งผลต่อระดับการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญ

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า เยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย ยอมรับความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น เคารพกฎกติกา และใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดตามข่าวสาร แสดงความคิดเห็น และสร้างเครือข่ายทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ การบูรณาการหลักพุทธธรรมช่วยส่งเสริมจิตสำนึก และการแสดงออกทางการเมืองภายใต้กรอบจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนรพัชร เสาธงทอง (2566) เรื่อง การตื่นตัวทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชาวไทยเชื้อสายมอญในจังหวัดปทุมธานี พบว่า หลักพุทธธรรมส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมือง และสามารถนำมาใช้พัฒนาทั้งจิตสำนึกและการปฏิบัติตนตามแนวทางประชาธิปไตยได้ การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการยอมรับความสามารถของบุคคลอื่นมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือการเคารพกฎกติกาประชาธิปไตย และความสนใจกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเยาวชนให้ความสำคัญกับศักยภาพ ผลงาน และความโปร่งใสของบุคคล พร้อมทั้งใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดตามข่าวสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสดงออกทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ พบว่า ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วม การพัฒนาความรู้ และการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและรอบคอบ อย่างไรก็ตาม แม้ภาพรวมจะอยู่ในระดับมากแล้ว แต่ยังมิได้หมายความว่าการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในพื้นที่จะคงอยู่ในระดับนี้ได้อย่างยั่งยืนโดยปราศจากการหล่อเลี้ยงอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรยกระดับจากการส่งเสริมในเชิงปริมาณไปสู่การส่งเสริมในเชิงคุณภาพมากขึ้น กล่าวคือ ครอบครัว สถานศึกษา วัด และชุมชนควรร่วมกันสร้างพื้นที่ให้เยาวชนได้ฝึกฝนการใช้วิมังสาในการตรวจสอบข้อมูลก่อนเชื่อหรือแชร์ต่อบนสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อป้องกันมิให้ความกระตือรือร้นที่มีอยู่แล้วกลายเป็นการรับข้อมูลเท็จหรือแสดงความคิดเห็นอย่างขาดวิจารณญาณ ขณะเดียวกันควรใช้ฉันทะที่เยาวชนมีต่อประเด็นใกล้ตัวเป็นจุดตั้งต้นในการออกแบบกิจกรรมทางการเมืองที่เชื่อมโยงกับปัญหาของชุมชนโดยตรง เพื่อรักษาวิริยะ และจิตตะให้ต่อเนื่องในระยะยาว มิใช่เพียงชั่วขณะที่มีกระแสความสนใจ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้เยาวชนได้ฝึกปฏิบัติจริงผ่านเวทีสาธารณะในระดับพื้นที่ เช่น สภาเด็กและเยาวชน หรือเวทีประชาคมของอำเภอ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่ ถูกแปลงเป็นทักษะการมีส่วนร่วมที่จับต้องได้ อันจะช่วยให้การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนทีพัฒนาจากระดับมากไปสู่ความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ และยั่งยืนอย่างแท้จริง

วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ
ปีที่ 9 ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม 2569 น. 255-268.

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม” ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยโดยการแสดงภาพ ดังภาพที่ 1

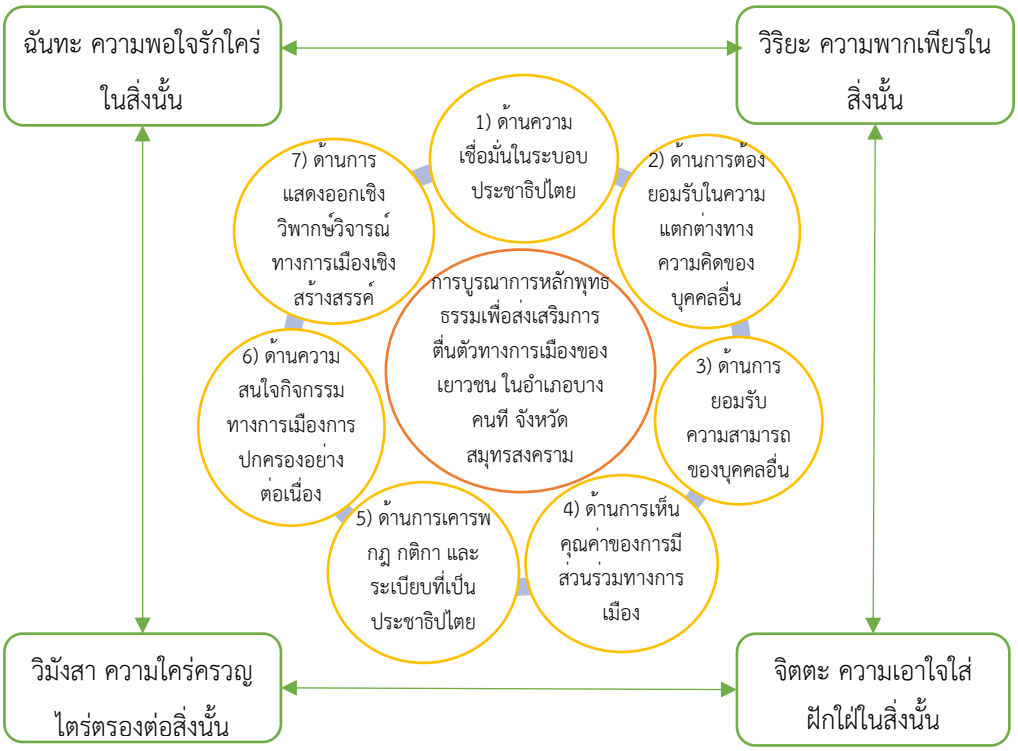

ภาพที่ 1 การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้แสดงกลไกการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนภายในที่นำไปสู่การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งฉันทะซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในบรรดาหลักอิทธิบาททั้ง 4 นั้น สะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนมิได้สนใจการเมืองในฐานะเรื่องไกลตัว หากแต่ให้ความสำคัญกับนโยบายที่ตอบสนองปัญหาของพื้นที่ตนเองโดยตรง ความพึงพอใจในลักษณะนี้จึงเป็นแรงส่งที่ทำให้เยาวชนหันไปพิจารณาตัวบุคคลผู้เสนอนโยบายควบคู่ไปด้วย จนนำไปสู่มิติการยอมรับความสามารถของบุคคลอื่นซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในภาพรวมของการตื่นตัวทางการเมืองทั้ง 7 ด้าน โดยเยาวชนให้น้ำหนักกับศักยภาพ

ผลงาน และความโปร่งใสของบุคคลมากกว่าความชอบส่วนตัวหรือกระแสนิยม ขณะเดียวกันวิมังสา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรองลงมาก็มิได้ทำงานอย่างโดดเดี่ยว แต่เชื่อมโยงกับการยอมรับความสามารถของบุคคลอื่นในลักษณะเดียวกัน เพราะการจะประเมินผลงานและความโปร่งใสของบุคคลได้อย่างถูกต้อง เยาวชนจำเป็นต้องอาศัยการคิดวิเคราะห์ ตรวจสอบข้อมูล และรู้เท่าทันสื่อเป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจ วิมังสาจึงเป็นฐานสำคัญที่ทำให้การเคารพกฎกติกาประชาธิปไตยและการแสดงออกเชิงวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์เกิดขึ้นได้อย่างมีเหตุผลรองรับ มิใช่เพียงการทำตามอารมณ์หรือกระแสสังคม ส่วนวิริยะ และจิตตะแม้จะมีค่าเฉลี่ยไม่สูงเท่าสองด้านแรก แต่ก็ทำหน้าที่เป็นพลังหล่อเลี้ยงให้ความสนใจไม่จางหายไปตามกาลเวลา สะท้อนผ่านการที่เยาวชนใช้สื่อสังคมออนไลน์ติดตามข่าวสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง อันเป็นที่มาของมิติความสนใจกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่องในภาพรวม องค์ความรู้ที่ได้จึงชี้ให้เห็นว่าอิทธิบาท 4 มิได้ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองแบบแยกส่วนหรือเท่าเทียมกันในทุกด้าน หากแต่ฉันทะและวิมังสาทำหน้าที่เป็นแกนหลักที่นำพาเยาวชนเข้าสู่การยอมรับความสามารถของบุคคลอื่น และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในขณะที่วิริยะและจิตตะทำหน้าที่รักษาความต่อเนื่องของพฤติกรรมดังกล่าวให้ดำรงอยู่ในระยะยาว การพัฒนาเยาวชนในอำเภอบางคนทีให้เป็น “พลเมืองตื่นรู้” จึงต้องอาศัยทั้งข้อมูลข่าวสารจากภายนอกและการบ่มเพาะคุณธรรมภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ควบคู่กันไป เพื่อให้เยาวชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีเหตุผล มีความรับผิดชอบ และเคารพสิทธิของผู้อื่นอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ประชาธิปไตยแก่เยาวชนอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นเรื่องสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่พลเมือง ความโปร่งใส ความรับผิดชอบของผู้มีอำนาจ และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยและกระตุ้นการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชน

2. หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา ควรมีนโยบายสนับสนุนพื้นที่กลางสำหรับเยาวชนในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และช่องทางออนไลน์ เพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้การเปิดรับความคิดเห็นที่แตกต่าง การแลกเปลี่ยนเหตุผล และการเคารพความหลากหลายทางความคิด ซึ่งจะช่วยพัฒนาวุฒิภาวะทางการเมืองและลดความขัดแย้งในสังคม

3. หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้เยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ถูกต้อง ทันสมัย และน่าเชื่อถือ โดยควบคู่

กับการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ การตรวจสอบแหล่งข้อมูล และการคัดกรองข่าวสาร เพื่อป้องกันการรับข้อมูลที่บิดเบือนและส่งเสริมการตัดสินใจทางการเมืองอย่างมีเหตุผล

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ประชาชนควรร่วมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชน เช่น เวทีอภิปรายทางการเมือง การเลือกตั้งจำลอง สภานักเรียน กิจกรรมพลเมืองรุ่นใหม่ และการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง เพื่อให้เยาวชนเข้าใจบทบาทของตนเอง มีความสนใจติดตามประเด็นทางการเมือง และสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผล

2. ประชาชนควรร่วมมือกับครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และหน่วยงานท้องถิ่น ในการส่งเสริมให้เยาวชนเปิดรับความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่าง ผ่านการสนทนาอย่างสุภาพ การรับฟังอย่างมีเหตุผล และการเคารพสิทธิของผู้อื่น เพื่อให้เยาวชนเกิดทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยอย่างสันติ

3. ประชาชนควรส่งเสริมให้เยาวชนใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ในการติดตามข่าวสารทางการเมือง เผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้อง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และส่งต่อข่าวสารที่มีประโยชน์ต่อการสร้างจิตสำนึกทางการเมือง โดยเน้นให้ตรวจสอบข้อมูลก่อนเผยแพร่ทุกครั้ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาอุปสรรคในการใช้นโยบายที่เกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา

2. ควรศึกษาวิจัยการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของผู้สมัครทางการเมืองเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวทางการเมือง

3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมความสนใจในการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของเยาวชน

เอกสารอ้างอิง

ณฐมน หมวกฉิม. (2564). *การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนชาวไทย. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(38), 253–265.

นรพัชร เสาธงทอง. (2566). *การตื่นตัวทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของชาวไทยเชื้อสายมอญในจังหวัดปทุมธานี* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระณัฐวุฒิ พันทะลี และคณะ. (2568). การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์*, 5(1), 221–231.

พระปภังกร ปภงฺกโร (ไกรหาญ). (2568). *การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม* (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาชาตรี ชาครชโย. (2564). การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 4(2), 24-30.

พระมหาเอกรินทร์ ธมฺมรํสี และคณะ. (2566). การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิจัยและวิชาการบวรพัฒน์*, 1(4), R0869.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2566). *ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566*. สืบค้น 15 กรกฎาคม 2567, จาก https://shorturl.asia/32a7Z

สิน พันธุ์พินิจ. (2547). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.

สุภาวดี ทองเรืองรักษ์ และคณะ. (2567). รูปแบบการตื่นตัวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในจังหวัดตรัง. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 8(8), 111–122.

สุมาลี บุญเรือง. (2564). *การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไป* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อนุชา พละกุล และคณะ. (2565). การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดเพชรบุรี. *วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์*, 5(2), 16–30.

อนุภูมิ โซวเกษม และวัชรินทร์ ชาญศิลป์. (2566). บทบาทของสื่อทางสังคมในการสร้างการตื่นรู้ทางการเมือง ของนักเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารสหวิทยาการทางสังคมศาสตร์*, 1(1), 1-20.

Best, J. W. (1981). *Research in education*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Yamane, T. (1973) *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed). New York: Harper and Row.